

Сарахман Оксана Миколаївна,

к.е.н., доцент,

Шурпенкова Руслана Казимирівна,

к.е.н., доцент.

Університет банківської справи

ЗБИТКИ ВІД ОПЕРАЦІЙНОГО РИЗИКУ БАНКІВ ВНАСЛІДОК НОВИХ ХВИЛЬ ПАНДЕМІЇ

Анотація. Банківській діяльності притаманний ризик, яким управляють за допомогою постійного процесу виявлення, оцінки і контролю ризиків, з урахуванням лімітів ризику та інших засобів контролю. Тому необхідна умова функціонування української економіки та її швидкого одужання після епідемії та карантину - належна робота банківської системи в період карантину.

Ключові слова: банки, збитки, операційний ризик, пандемія, загроза.

Основні наукові результати. Пандемія коронавірусу посилила не тільки фінансові ризики банків але й призвела до втрат від операційного ризику (ОР). З червня 2021 року Національний банк України (НБУ) змінив методологію карти ризиків фінансового сектору і відтепер вона буде базуватися виключно на кількісних індикаторах ризику [1].

Під час пандемії більшість банків довела, що вони є досить стійкими. Але це лише перший етап змін. На другому етапі багато що буде залежати від їхньої здатності адаптуватися і швидко впроваджувати зміни у свою діяльність.

Карантин став подією, яка призвела до одночасної реалізації деяких ризиків фінансового сектору, а саме: кредитного – через тимчасові фінансові труднощі позичальників; ринкового – через розлад на фінансових ринках і зміну вартості активів; операційного – через додаткові витрати на протиепідемічні заходи, організацію дистанційного обслуговування клієнтів і віддаленої роботи персоналу.

Виклики карантину банки деколи навіть трансформують у переваги: зниження витрат на оренду приміщень, спрощення внутрішніх процедур та розвитку paperless, віддалена робота як новий корпоративний стандарт, новий рівень комунікаційної ефективності через онлайн - спілкування [2].

ОР - неодмінно супроводжує банківську діяльність і основні його джерела – шахрайство, недоліки роботи систем і процесів банку, судові позови, несприятливі зовнішні події. Особливість цього ризику полягає в тому, що його вияви нетипові, їх непросто спрогнозувати, а наслідки – інколи нищівні. Результати опитування НБУ свідчать, що окремі фінансові установи схильні недооцінювати негативний вплив пандемії на операційну діяльність, а загальні збитки системи можуть перевищувати 1 млрд грн., а щоб бути стійкими за умови реалізації ОР, банки мають тримати запас капіталу.

У минулому році НБУ було проведено опитування вісімнадцять банків, про збитки від подій ОР. З них тільки десять банків відобразили пандемію як подію операційного ризику, а понад третина з них не зафіксувала жодних збитків від цієї події. Переважно банки не відображали збитків через те, що вважали карантинний

Таблиця 1

Результати опитування НБУ банків про події ОР [3]

Показник	Резу	Пандемія COVID-19
Кількість банків, що відобразили подію: із них зазначили про нульові збитки	7	10
	3	4
Загальна кількість подій	7	34*
Сукупні збитки, млн. грн	17.4	468.4
Середні збитки (на подію), млн. грн	0.8	66.9
Медіанні збитки (на подію), млн. грн	0.8	13.0

* Однотипні події одного банку об'єднано

Така зміна на думку експертів НБУ, негативно позначилася на якості надання послуг окремими банками, що свідчить про ОР. Сукупні витрати банків-респондентів України від пов'язаного з пандемією ОР становлять 468 млн. грн – у середньому це 1.1% від капіталу банків. Банки значно відрізняються за своїми профілями ОР, однак, якщо вглиблювати отримане співвідношення на всю банківську систему, включно з фінансовими установами, що сповістили про нульові втрати, то рівень збитків від пандемії сягатиме 1–1.5 млрд. грн.

Очевидно, найпоширенішими подіями ОР унаслідок пандемії виявилися втрати через скасовані відрядження (невідшкодовані витрати), впровадження карантинних обмежень (закупівля засобів індивідуального захисту, проведення санітарних оброблень офісів) та охорону здоров'я (тестування та страхування працівників). Саме для того, щоб убезпечити банки від загрози неплатоспроможності, ОР має покриватися капіталом.

НБУ продовжує імплементацію вимог європейського законодавства та рекомендацій Базельського комітету з банківського нагляду і запроваджує вимоги до капіталу банків для покриття ОР.

НБУ вже затвердив порядок визначення банками мінімального розміру ОР та врахування його під час розрахунку нормативів достатності капіталу. Результати проведених банками тестових розрахунків свідчать, що врахування ОР призведе до зростання ризикозважених активів на 25%, що є співставним із даними інших країн [4].

Висновки. Отже, відповідаючи на потенційну загрозу коронавірусу, НБУ продовжує гармонізувати банківське регулювання з європейським законодавством. Перш за все йдеться про давно анонсоване запровадження вимог до капіталу на покриття ОР, заплановане з початку 2022 року. Поширення коронавірусу є яскравим прикладом події ОР, що створила загрози для діяльності банків і для

підвищення стійкості до ОР банки повинні забезпечити ефективне управління таким ризиком.

Використані джерела:

1. Як банку процвітати у ці нестабільні часи. Режим доступу: <https://home.kpmg/ua/uk/blogs/home/posts/2020/12/yak-banku-protsvitaty-u-tsi-nestabilni-chasy.html>
2. Як фінансові установи мають оцінювати операційні ризики. Режим доступу: <http://finpost.com.ua/news/20894> <http://finpost.com.ua/news/20894>
3. Звіт про фінансову стабільність. Національний банк України. URL: Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2020-H2.pdf?v=4
4. НБУ запровадить нові вимоги до банків. Режим доступу: <https://news.dtki.ua/finance/bank-system/65386>